

«БЕКІТЕМІН»

ҚР ҒЖБМ «Ұлттық тестілеу орталығы» РМҚК директоры

Р. Т. Емелбаев

2023 ж.

**«Қазақ әдебиеті» пәні бойынша
Педагогтердің білімін бағалауға арналған тест спецификациясы
(2023 жылдан бастап қолдану үшін)**

- 1. Мақсаты:** Бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білімнің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында жұмыс істейтін педагог қызметкерлерді аттестаттау барысында Педагогтердің білімін бағалау тест тапсырмаларын әзірлеу мақсатында құрастырылған.
- 2. Міндеті:** Педагогтердің білім деңгейінің біліктілік талаптарға сәйкестігін анықтау.
- 3. Мазмұны:** «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша оқу бағдарламасына сәйкес оқу материалдары енгізілген.

№	Тақырып	№	Тақырыпша	Оқыту мақсаттары
01	«Тәрбиенің қайнар бұлағы»	01	Дулат Бабатайұлы «О, Ақтан жас, Ақтан жас», Ыбырай Алтынсарин «Атымтай Жомарт», «Қыпшақ Сейітқұл» «Дүние қалай етсең табылады?» А.Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» Б. Соқпақбаев «Менің атым Қожа» хикаяты, М. Қабанбай «Бауыр» әңгімесі	Әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау Әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; Шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау Көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу
02	Туған жерім - аялы алтын бесігім	02	«Аяз би» ертегісі «Алып Ер Тұңға» жыры, Әл Фараби «Қашықтасың туған жер», «Тіршілікте құрыштай бол төзімді» Доспамбет жырау «Айналайын, Ақ Жайық», «Қоғалы көлдер, ком сулар»	Әдеби шығармада көтерілген элеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы анықтау Шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) ажырата білу
03	Абайды оқы, таңырқа!	03	Абай Құнанбайұлы «Ғылым таппай мақтанба» Абай Құнанбайұлы «Отыз бірінші қара сөз», «Бірінші сөз»,	Шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау Әдеби шығармада көтерілген

			«Жетінші сөз»	әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру
04	Мен балаң жарық күнде сәуле қуған...	04	С. Торайғыров «Шығамын тірі болсам адам болып», «Шәкірт ойы» С. Мұратбеков «Жусан иісі», О. Бөкей «Тортай мінер ақбоз ат» Қалқаман Әбдіқадыров «Қажымұқан»	Әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы талдау Эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау
05	Көнеден жеткен жәдігерлер	05	«Қыз Жібек» жыры, «Күлтегін» жыры Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім», Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»	Әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау Шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салыстыру; эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау
06	Балалар мен үлкендер	06	М. Жұмабаев «Батыр Баян», М. Әуезов «Көксерек» Қ. Қайсенов «Жау тылындағы бала», С. Сарғасқаев «Тәмпіш қара» М.Шаханов «Нарынкүм зауалы» Т. Әбдіков «Қонақтар»	Әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау Көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау Әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау Әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау
07	Дананың сөзі – ақылдың көзі	07	Қорқыттың нақыл сөздері, «Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ туралы жыр» Ахмет Йассауи «Даналық кітабы» Ақтамберді жырау «Балаларыма өсиет», «Күлдір-күлдір кісінетіп» Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы»	Шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау Шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс) қолданысын талдау

08	Көркем әдебиет және эпикалық сарын	08	Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян», «Сарыарқа» Ш. Құдайбердіұлы «Еңлік- Кебек», «Жастарға» дастаны, М. Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы, Б. Момышұлы «Ұшқан ұя» әңгімесі Д. Исабеков «Әпке» драмасы, М. Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы	Композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау Әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін,эпилог, прологтарды анықтау Автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау
09	Тарихи шындық пен көркемдік шешім	09	Т. Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі, Ж. Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «Дабыл» фантастикалық әңгімелері Р. Мұқанова «Мәңгілік бала бейне» Нысанбай жырау «Кенесары – Наурызбай» Махамбет Өтемісұлы «Мен, мен, мен едім», «Бағаналы терек» , Ш.Уәлиханов «Ыстықкөл күнделігі»	Автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау;эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау Шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беру
10	Аңызбен өрілген көркем сөз. Заман шындығы	10	М. Мағауин «Шақан-шері» романы «Ш. Айтматов «Алғашқы ұстаз» повесі, Ұ. Есдәулетов «Біз түркілерміз» Б. Мұқай «Өмірзая» романы, Ерболат Әбікен «Пәтер іздеп жүр едік» әңгімесі	Әдеби шығарманың сюжеттік-композициялық құрылысын талдау арқылы идеялық мазмұнын терең түсіну Шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы айқындау Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы анықтау
Мәнмәтіндік тапсырмалар (мәтін, кесте, статистикалық ақпараттар, суреттер, және т.б). әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау; әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясы, образын ашу, кейіпкерлер портреті, шығармадағы көркемдегіш құралдар қолданысы, тілдік көрінісін талдау				

4. Тапсырма мазмұнының сипаттамасы:

«Тәрбиенің қайнар бұлағы» Дулат Бабатайұлы «О, Ақтан жас, Ақтан жас», Ыбырай Алтынсарин «Қыпшақ Сейіткүл», «Атымтай Жомарт», «Дүние қалай етсең табылады?» әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау; әдеби шығарманың

тақырыбы мен идеясын анықтау; көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау; көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу.

Туған жерім -аялы алтын бесігім: «Аяз би» ертегісі «Алып Ер Тұңға» жыры, Өл Фараби «Қашықтасың туған жер», «Тіршілікте құрыштай бол төзімді», Доспамбет жырау «Қоғалы көлдер, қом сулар», «Айналайын, Ақ Жайық» әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру; шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау;

Абайды оқы, таңырқа: Абай Құнанбайұлы «Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін», «Ғылым таппай мақтанба», «Бірінші сөз», «Жетінші сөз», «Отыз бірінші қара сөз» шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау.

Мен балаң жарық күнде сәуле құған: С. Торайғыров «Шығамын тірі болсам адам болып», «Шәкірт ойы», С. Мұратбеков «Жусан иісі», О. Бөкей «Тортай мінер ақбоз ат», Қалқаман Әбдіқадыров «Қажымұқан» әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау; әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру; эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау.

Көнеден жеткен жәдігерлер: «Қыз Жібек» жыры, Орхон-Енисей ескерткіштері, «Күлтегін» жыры, Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім», Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы» әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салыстыру; эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау; әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау.

Дананың сөзі – ақылдың көзі: Қорқыт «Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ туралы жыр», Қорқыттың нақыл сөздері, Ахмет Йассауи «Даналық кітабы», Ақтамберді жырау «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет», Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы» шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау.

Көркем әдебиет және эпикалық сарын: Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян», «Сарыарқа», Ш. Құдайбердіұлы «Еңлік-Кебек» дастаны, «Жастарға» өлеңі, М. Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы, Б. Момышұлы «Ұшқан ұя» әңгімесі, Д. Исабеков «Әпке» драмасы, М. Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау; автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау.

Балалар мен үлкендер: М. Жұмабаев «Батыр Баян», М. Әуезов «Көксерек», Қ. Қайсенов «Жау тылындағы бала», С. Сарғасқаев «Тәмпиш қара», М. Шаханов «Нарынқұм зауалы», Медетбек Темірхан «Тәуелсізбін» өлеңі, Т. Әбдіков «Қонақтар», А.С. Пушкин «Ескерткіш»

Тарихи шындық пен көркемдік шешім: Т. Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі, Ж. Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «Дабыл» фантастикалық әңгімелері, Р. Мұқанова «Мәңгілік бала бейне» Нысанбай жырау «Кенесары – Наурызбай», Махамбет Өтемісұлы «Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны», «Мен, мен, мен едім», «Бағаналы терек», Ш. Уәлиханов «Ыстықкөл күнделігі» автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау; шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беру.

Аңызбен өрілген көркем сөз. Заман шындығы: М. Мағауин «Шақан-шері» романы, Ш. Айтматов «Алғашқы ұстаз» повесі, Ұ. Есдәулетов «Біз түркілерміз» Б. Мұқай «Өмірзая»

романы, Ерболат Әбікен «Пәтер іздеп жүр едік» әңгімесі әдеби шығарманың сюжеттік-композициялық құрылысын талдау арқылы идеялық мазмұнын терең түсіну; шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы айқындау; әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы анықтау.

5. Тесттің бір нұсқасындағы тест тапсырмаларының қиындығы: тест тапсырмаларының қиындығы 3 деңгейде беріледі: базалық деңгейде (А) – 26 %; орташа деңгейде (В) – 60 %; жоғары деңгейде (С) – 14 %.

Базалық деңгейдегі тест тапсырмалары қарапайым білім мен дағдыларын пайдалануға, түсушінің ең төменгі дайындық деңгейіне баға беруге, белгілі бір нұсқаулардың көмегімен әрекеттерді орындауға, қарапайым дәлелдер мен ұғымдарды пайдалануға негізделген.

Орташа деңгейдегі тест тапсырмалары негізгі білім мен дағдыларын дұрыс пайдалануға, жаңа жағдайларда қарапайым модельдерді тануға, деректерді талдау мен салыстыруға, жүйелеуге, дәлелдерді қолданып, ақпаратты жалпылау мен қорытынды жасау қабілеттерін бағалауға негізделген.

Жоғары деңгейдегі тест тапсырмалары неғұрлым күрделі білім мен дағдыларын пайдалануды, тапсырмалардың күрделі модельдерін тануды, мәселелерді шешу үшін білім мен дағдыларын біріктіруді, күрделі ақпаратты немесе деректерді талдауды, пайымдауды, тұжырымдарды негіздеуге бағытталған.

6. Тест тапсырмаларының формалары: Бір дұрыс жауапты таңдауға арналған жабық формадағы тест тапсырмалары.

7. Тест тапсырмаларын орындау уақыты: Бір тапсырманы орындаудың орташа ұзақтығы 1,5 – 2 минутты құрайды.

8. Бағалау:

Аттестация кезінде тестілеудің жиынтық балы есептелінеді.

Төрт жауап нұсқасынан бір дұрыс жауап таңдалған тапсырма үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаған тапсырмаға – 0 балл алады.

9. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігімен бекітілген «Білім беру ұйымдарында пайдалануға рұқсат етілген оқулықтардың, оқу-әдістемелік кешендердің, оқу құралдарының және басқа да қосымша әдебиеттердің, оның ішінде электрондық жеткізгіштердің тізбелері».

2. Қазақ әдебиеті, 11-сынып А.С.Ақтанова, А.Қ.Жүндібаева, Ж.Н.Нұрлыбаева, Алматы “Атамұра” 2020 ж.

3. Қазақ әдебиеті, 10-сынып, А.С.Ақтанова, А.Қ.Жүндібаева, Л.К.Жүмекенова, Алматы “Атамұра” 2019 ж.

4. Қазақ әдебиетін оқыту әдістемесі: оқу құралы, Б.Керімбекова, Астана: Фолиант. 2017 ж.

5. Қазақ әдебиеті, Мұғалім кітабы. «Жазушы», 2018 ж. С.Қасқабасов, Р.Әлмұқанова, Е.Раушанов, А.Тиынтай.

6. Қазақ әдебиеті, Мұғалім кітабы. «Арман-ПВ», 2018 ж. Г.Рыскелдиева, М.Иманбаева, С.Қайыпжанқызы.

КЕЛІСІЛДІ:

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрлігінің
Орта білім беру комитеті

(қолы) _____ (Т.А.Ә)
« 13 » _____ 2023 ж.

